

TRAFFIC ENGINEERING AND MANAGEMENT

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.”

Sustainable Transportation within the Framework of Green Deal - SPHERE

Call: ERASMUS-EDU-2023-CBHE-STRAND-2

Project Number: 101128065

MAVZU: FANINING MAQSAD VA VAZIFALARI. AVTOMOBIL YO‘LLARINING ASOSIY ELEMENTLARI.

Mavzu rejasi:

- 1 O‘zbekiston Respublikasi avtomobil yo‘llari tarmog‘ining rivojlanish istiqbollari;
- 2 Avtomobil yo‘llarini Respublikaning rivojlanishida tutgan o‘rni;
- 3 Avtomobil yo‘llarida harakatlanuvchi transport vositalari;
- 4 Avtomobil yo‘llarining tasniflanishi;

1. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI AVTOMOBIL YO'LLARI TARMOG'INING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Avtomobil yo'li — transport vositalari harakatlanishi uchun mo'ljallangan, ularning belgilangan tezlikda, og'irlikda, o'lchamlarda muttasil va xavfsiz harakatlanishini ta'minlaydigan muhandislik inshootlari majmuasi, shuningdek ushbu majmuani joylashtirish uchun berilgan yer uchastkalari va majmua ustidagi belgilangan doiradagi bo'shliq;

Bundan necha yuz yillar avval xalqlarni bir - biri bilan bog'lagan karvon yo'llari bugun magistral yo'llarga aylandi. Shunday yo'llardan biri **Buyuk Ipak yo'lidir**.

O'ZBEKISTONDA AVTOMOBIL YO'LLAR TARMOG'INI PAYDO BO'LISHI

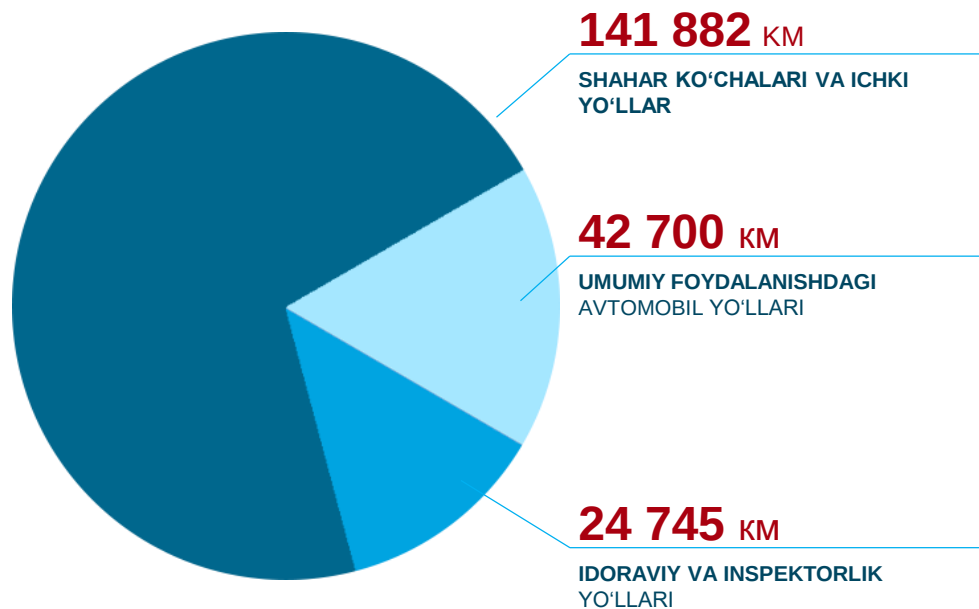
O'zbekistonda qora qoplamali avtomobil yo'llarini qurish XX asrning boshlariga to'g'ri keladi.

1928-1932 yillarda O'zbekistonda birinchi bo'lib uzunligi **62 km** bo'lgan qora qoplamali **Buxoro-G'ijduvon-Qiziltepa** yo'li qurildi. Bu yo'l qurilib bitkazilgandan so'ng Buxoroning asosiy paxtachilik tumanlarini o'zaro, hamda Buxoroning Samarqand bilan bog'lanishiga xizmat qila boshladi.

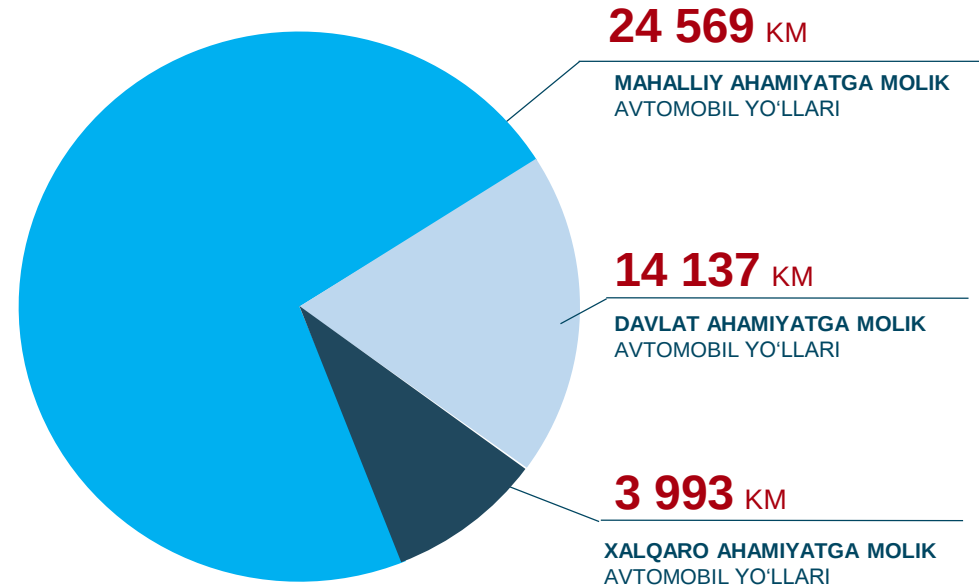
1937 yilga kelib, O'zbekistonda yo'llar tarmog'i **22 000 km**.ni Shu jumladan qattiq qoplamali yo'llar 2200 km ni tashkil etdi.

Yo'llarning uzunligi, texnik holati va qaysi idoraga qarashli ekanligini aniqlash maqsadida **1957** yilda dastlabki, Respublika avtomobil yo'llari tarmog'ining xatlovi (inventarizatsiyasi) o'tkazildi. Bu tadbir materiallari asosida **1958** yili Respublika hukumati tomonidan yo'l xo'jaligini tubdan yaxshilashga qaratilgan qaror qabul qilindi. Ana shu qaror asosida joriy etilgan yangi yo'llarning klassifikatsiyasi yo'l tarmoqlarining **umumiy foydalaniladigan** va **korxonaxujaliklarga** qarashli yo'llarga bo'linishini ko'zda tutadi.

RESPUBLIKA AVTOMOBIL YO'LLARI TARMOG'I

209 327 KM
RESPUBLIKADAGI JAMI AVTOMOBIL YO'LLARI UZUNLIGI

42 700 KM
UMUMIY FOYDALANISHDAGI AVTOMOBIL YO'LLARI UZUNLIGI

QOPLAMA TURI BO'YICH

ASFALTBETON QOPLAMALI YO'LLAR

88 491 KM

QORA QOPLAMALI YO'LLAR

15 863 KM

SEMENTBETON QOPLAMALI YO'LLAR

3 163 KM

SHAG'ALLI YO'LLAR

57 285 KM

TUPROQLI YO'LLAR

19 780 KM

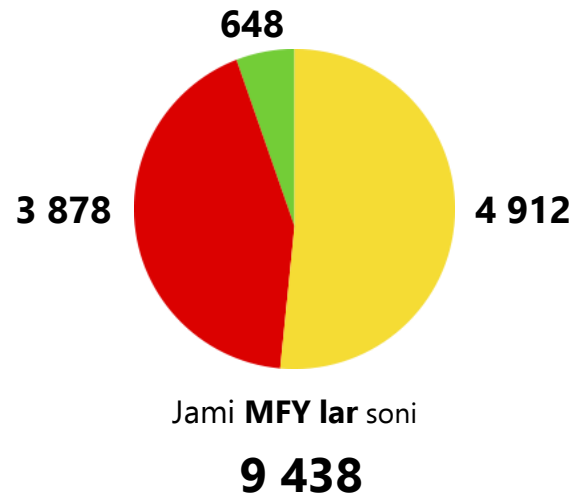
141 882 km

Jami ichki yo‘llar uzunligi

37 177 KM

Qizil toifaga kiruvchi MFY larda
ta‘mirtalab yo‘llar

7 730 KM

Sariq toifaga kiruvchi MFY larda
ta‘mirtalab yo‘llar

MFY lar kesimida

Qizil toifa

Surxondaryo viloyati

Xorazm viloyati

Samarqand viloyati

Qashqadaryo viloyati

Buxoro viloyati

Andijon viloyati

Qoraqalpog‘iston
Respublikasi

Toshkent viloyati

Namangan viloyati

Farg‘ona viloyati

Navoiy viloyati

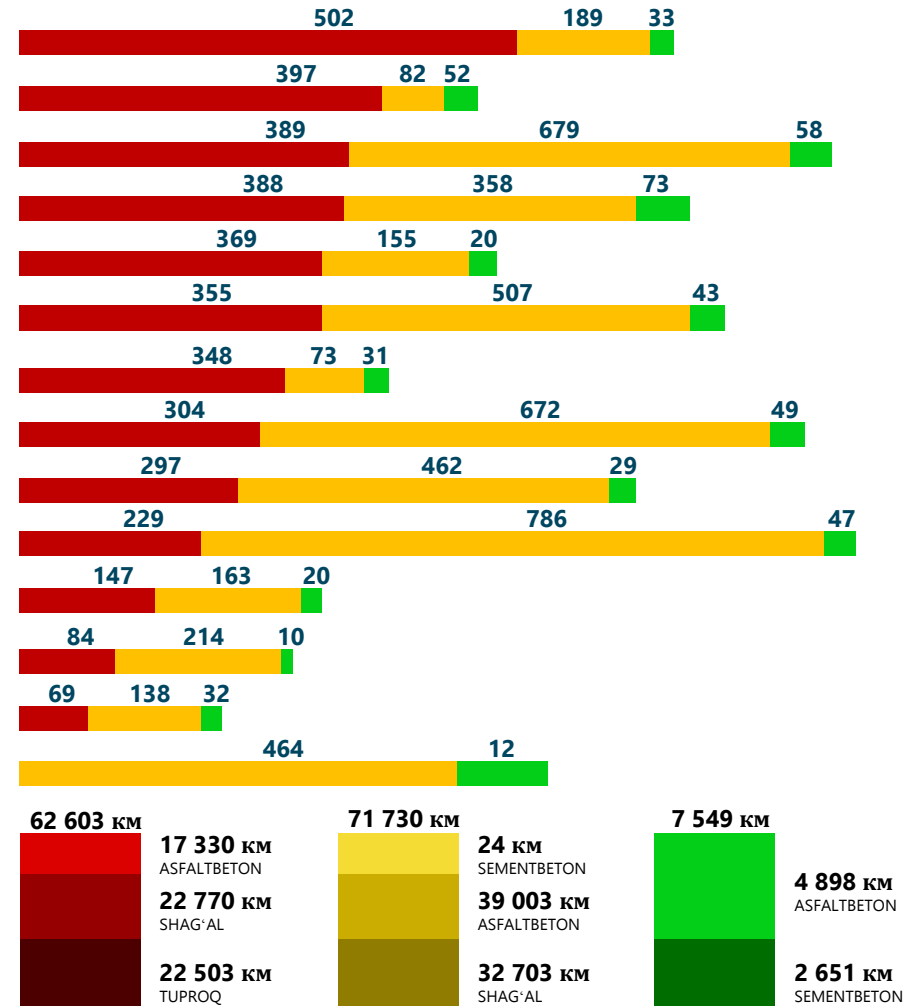
Jizzax viloyati

Sirdaryo viloyati

Toshkent shahri

Sariq toifa

Yashil toifa

Hududlar kesimida

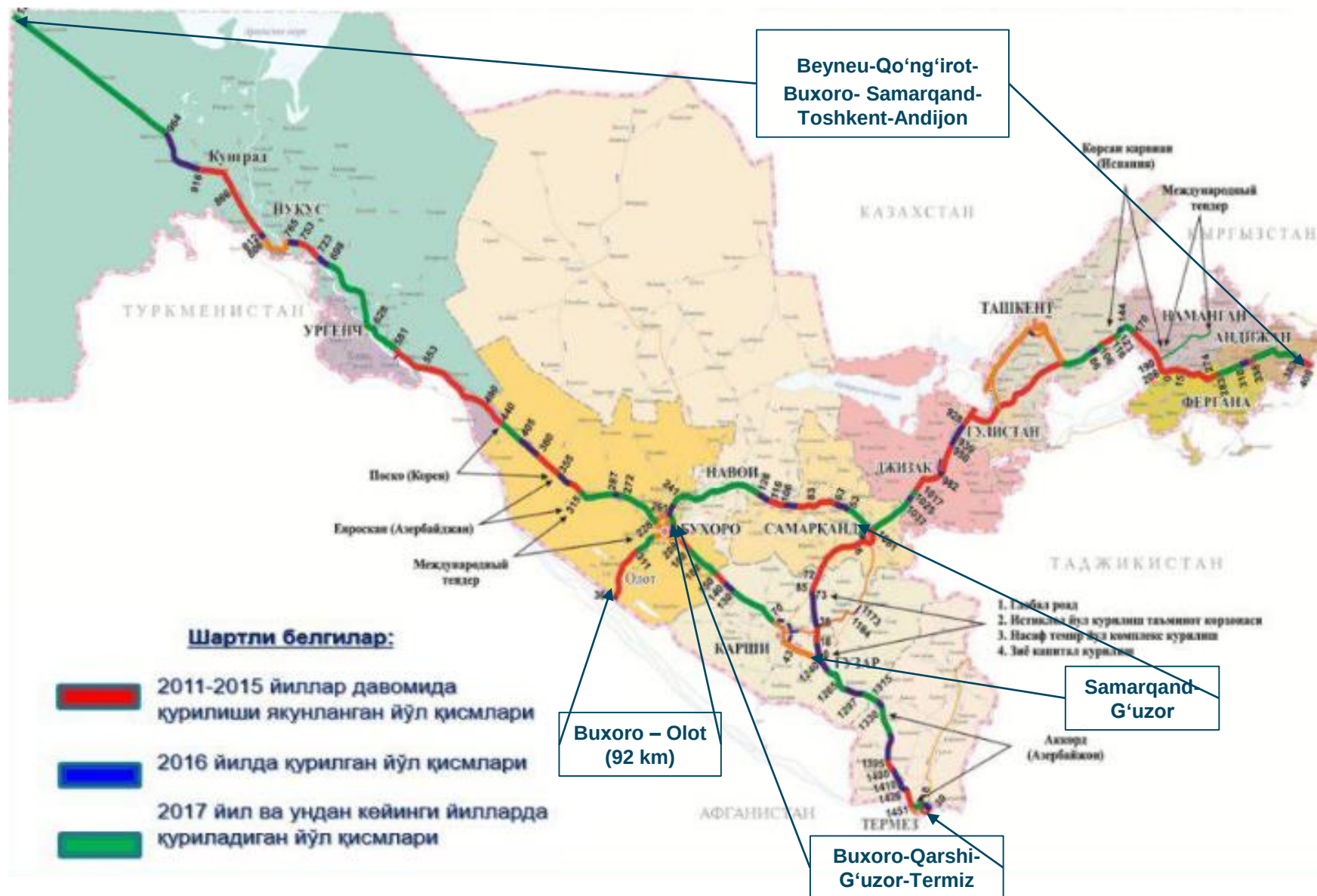
**O'ZBEKISTON MILLIY MAGISTRALI TARKIBIGA UMUMIY UZUNLIGI 2 752 KM BO'LGAN
QUYIDAGI YO'NALISHLAR KIRITILGAN**

Beyneu-Qo'ng'iro't-Buxoro- Samarqand-Toshkent-Andijon	2051 km
	

Buxoro – Olot	92 km
	

Buxoro-Qarshi-G'uzor-Termiz	432 km
	

Samarqand-G'uzor	177 km
	

Avtomobil yo‘llari tarmog‘i har qanday davlatning iqtisodiy-ijtimoiy rivojida muhim ahamiyat ega bo‘lgan strategik obyekt hisoblanadi.

Ayniqsa suv transporti ya‘ni okean yoki dengizlardan uzoqda joylashgan mamlakatlar uchun yanada ahamiyatlidir.

Yo‘l tarmog‘ining yetarlicha shakllanganligi, tarmoq holatini tavsiflovchi transport ekspluatatsion ko‘rsatkichlarining me‘yor darajasida ekanligi biror bir manzilga yetib borish uchun ketadigan vaqt va xarajatni kamaytirishga. Bu esa o‘z navbatida yo‘ldan foydalanuvchilar va davlat iqtisodiyot uchun ahamiyatli bo‘lgan yo‘qotishlarni oldini oladi.

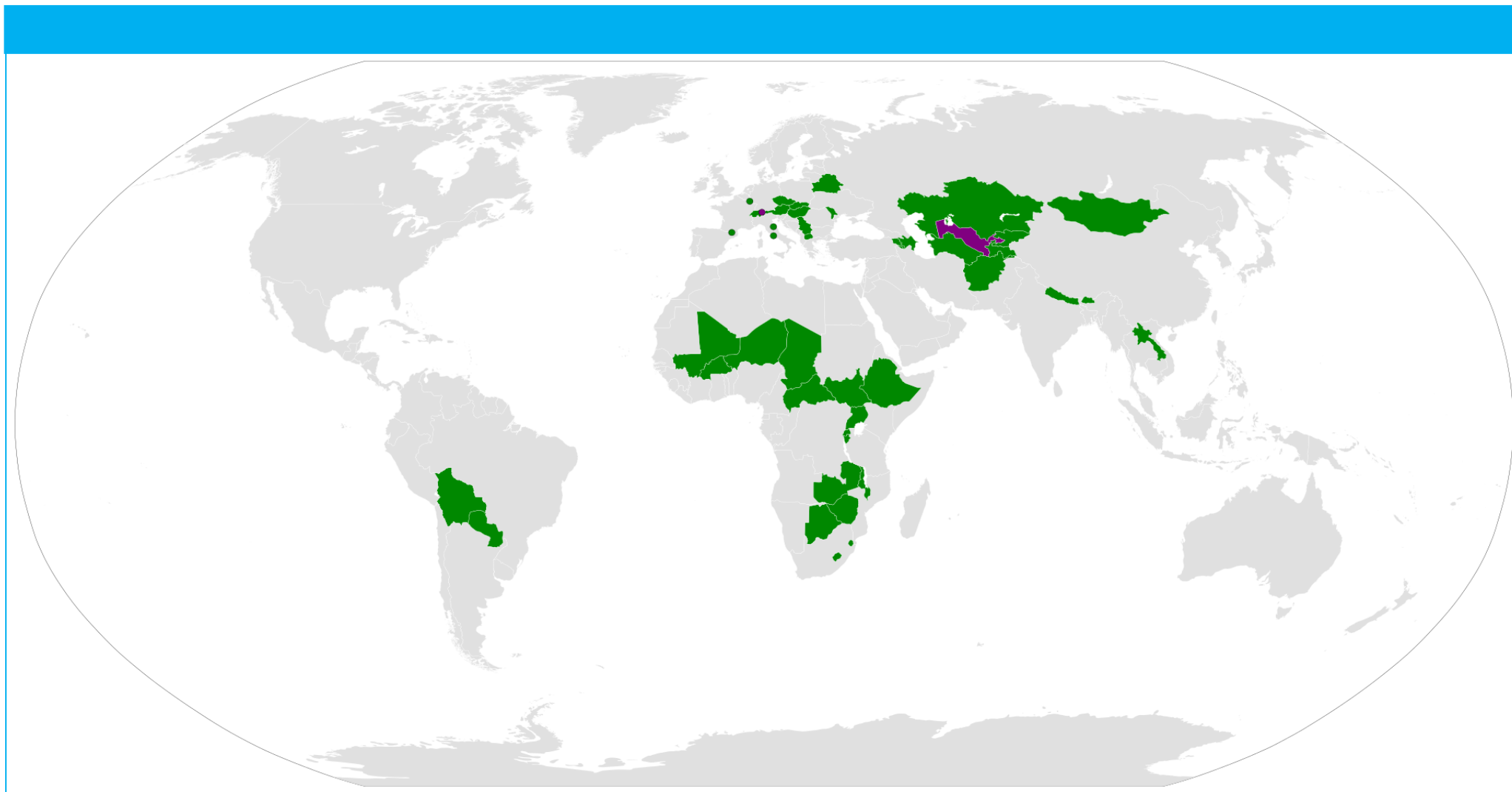
Respublikamiz bo‘yicha barcha turdagi transportlarda tashilayotgan yo‘lovchilarning 96,6% yuklarni esa 81,3% aynan avtomobil transporti hissasiga to‘g‘ri keladi.

O'zbekistonning tashqi iqtisodiy aloqalarini rivojlantirish va tashqi savdo hajmini oshirishda xalqaro bozorlarga chiqish uchun logistika muammolarini muvaffaqiyatli hal etish muhim omil sanaladi.

Sobiq SSSR parchalanganidan so'ng dengizga chiqish imkoni bo'lmagan davlatlar soni 29 taga yetdi. O'zbekiston bu ro'yxatda alohida o'rin egallaydi, chunki, u jahon okeaniga kamida ikki davlat orqali chiqadigan ikkita mamlakatdan biridir.

**Dengizga to'g'ridan-to'g'ri chiqa olmaydigan mamlakatlar (yashil), chiqish uchun
ikki davlat chegarasidan o'tish kerak bo'lgan davlatlar (binafsharang)**

JANUBIY, JANUBIY-G'ARBIY YO'NALISHLAR

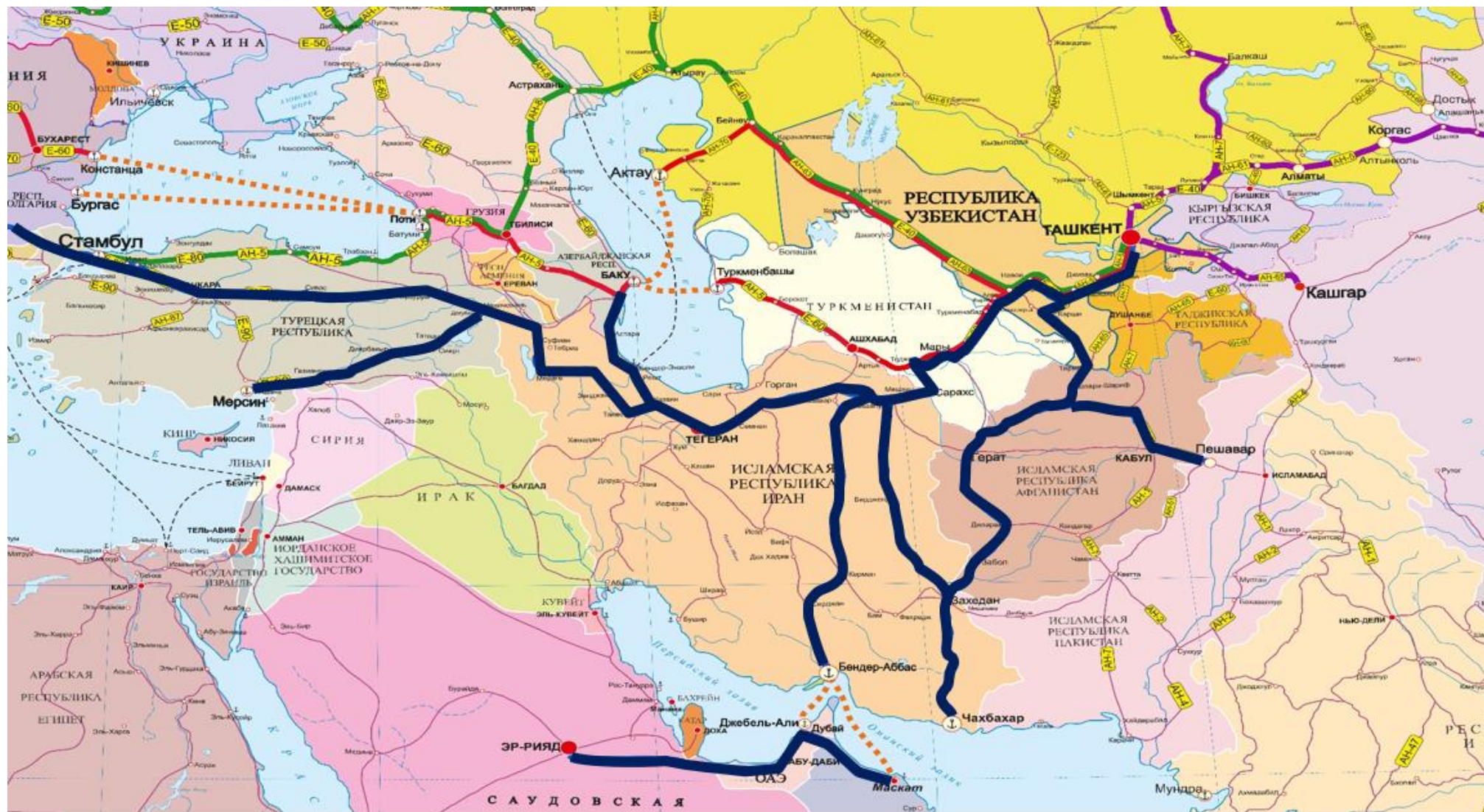
SHIMOLIY, SHIMOLIY-G'ARBIY YO'NALISHLAR

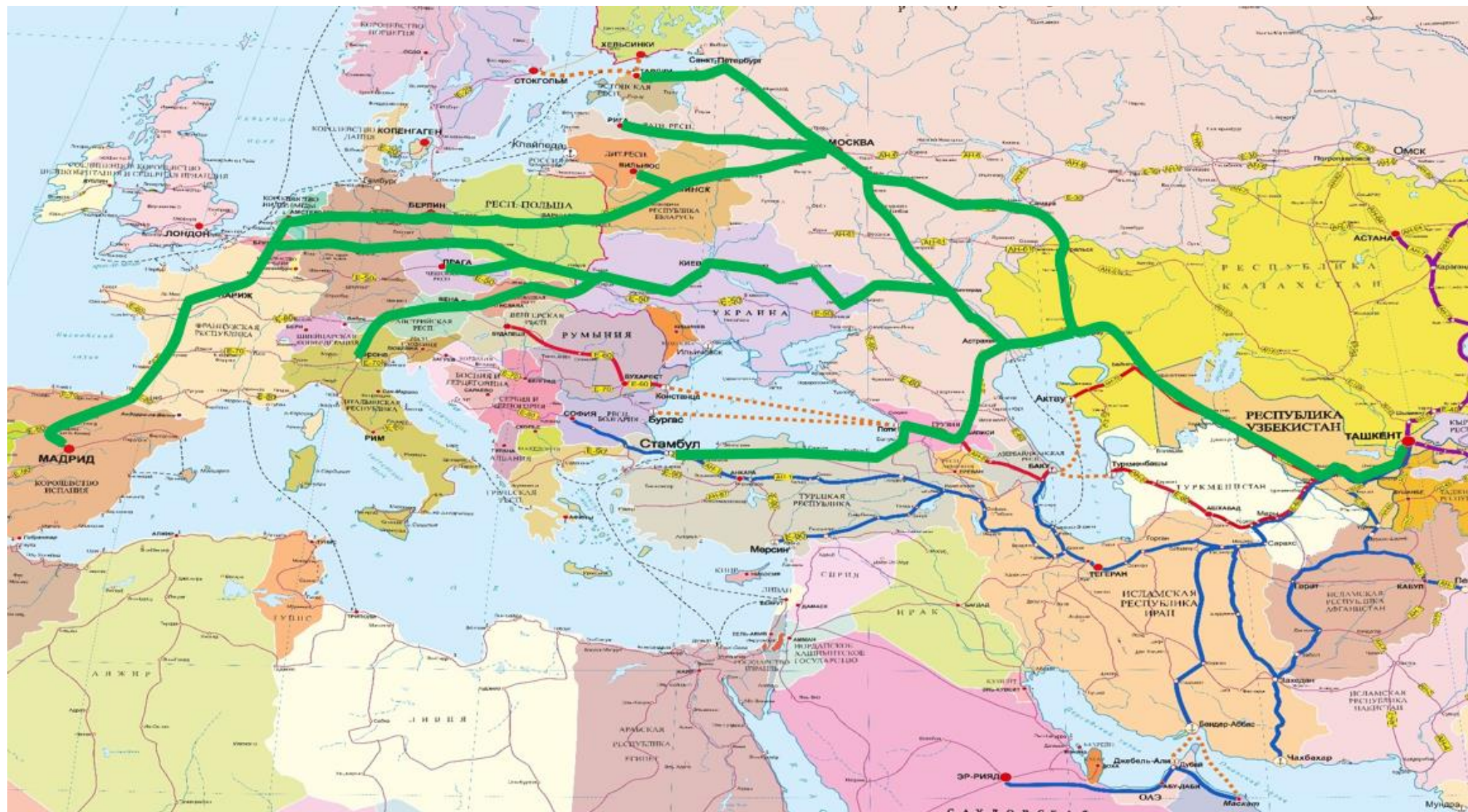
G'ARBIY YO'NALISHLAR (Transkavkaz koridori
(TRASEKA) yonalishida)

SHARQIY YO'NALISHLAR

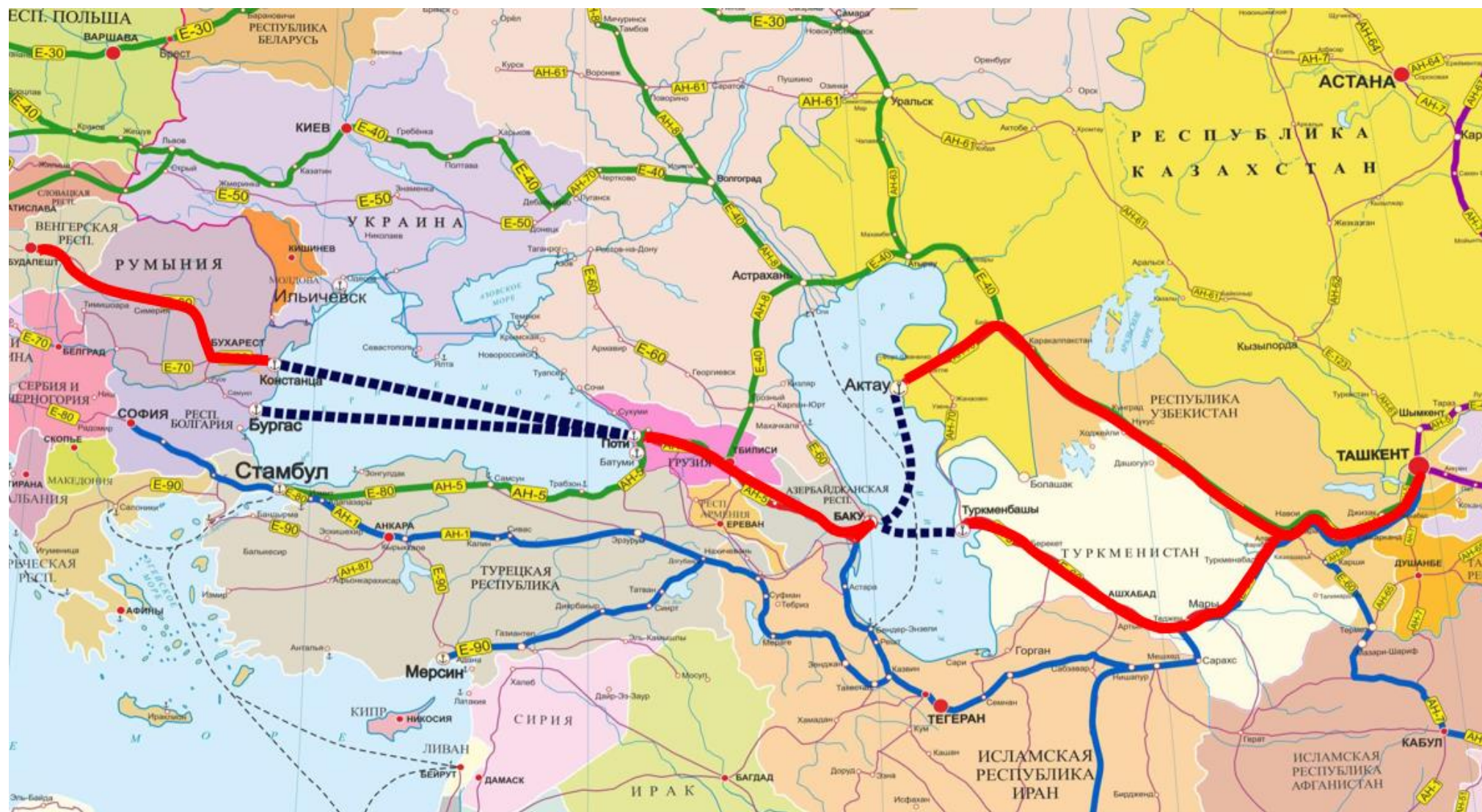

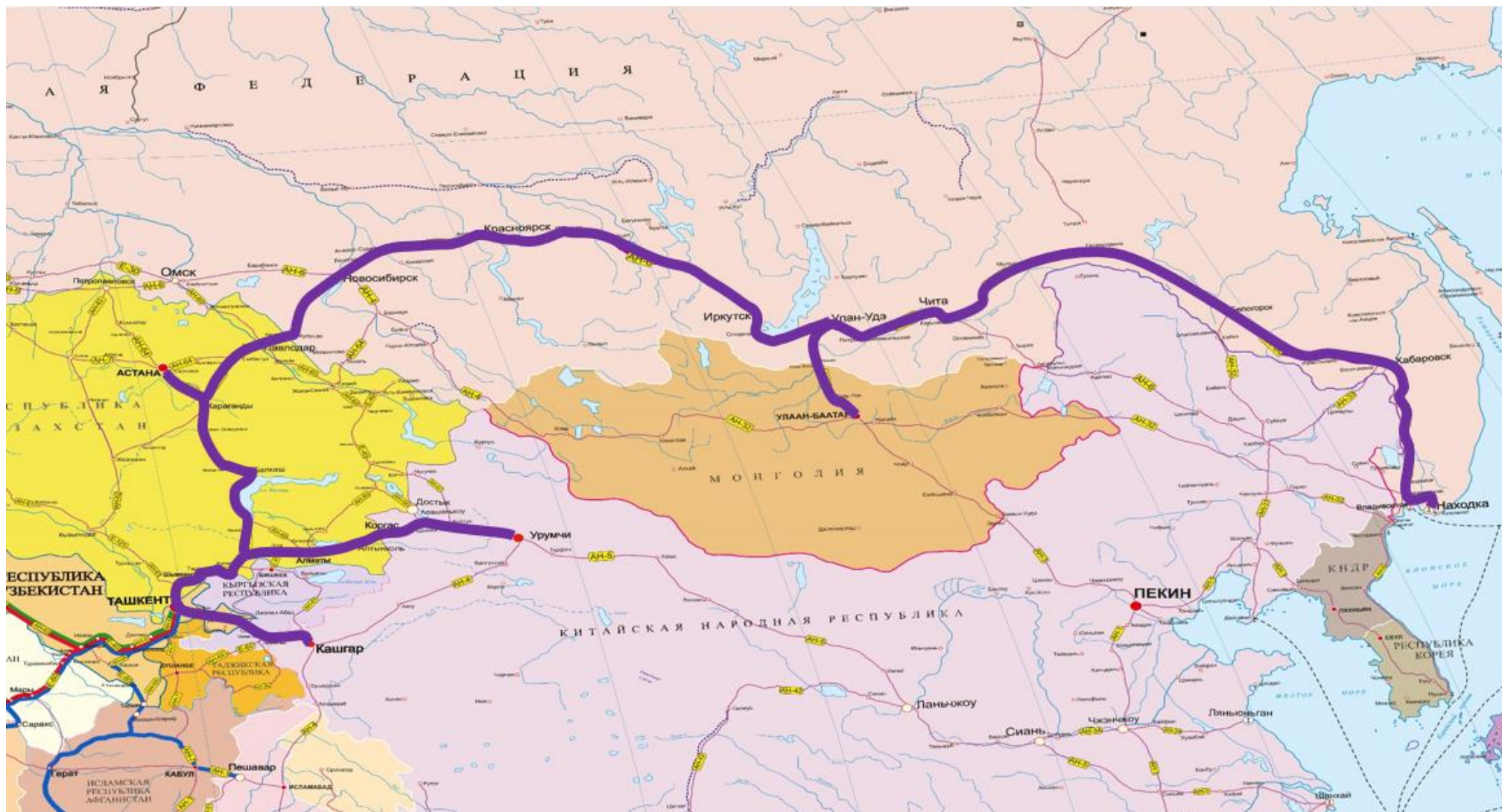

JANUBIY, JANUBIY-G'ARBIY YO'NALISHLAR

SHIMOLIY, SHIMOLIY-G'ARBIY YO'NALISHLAR

SHARQIY YO'NALISHLAR

Zamonaviy avtomobil yo‘llari transport vositalarining asosiy turi – avtomobillarni ko‘proq o‘tkazishga mo‘ljallangan.

Yo‘l qoplamasini buzuvchi zanjirliy mashinalar va kamdan-kam ishlatiladigan ot-aravalar parallel o‘tadigan tuproq yo‘llardan yoki maxsus qurilgan traktor yo‘llaridan yurishi kerak.

Qishloq xo‘jaligiga ixtisoslashgan hududlaridagi yo‘llarda bir necha tirkamali traktor poyezdlar, rezina shinali mototsikllar va qishloq xo‘jalik mashinalarining harakatlanishiga ruxsat etilaladi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASINING Q A R O R I

2011 yil «26» dekabr

№ 342

Katta hajmli va og‘ir vaznli yuklarni avtomobil
transportida tashishda harakat xavfsizligini
ta‘minlash qoidalariga
1-ILOVA

Avtotransport vositalarining ruxsat etilgan gabaritlari*

Uzunligi	
yakka avtotransport vositasi	12 m
tirkama	12 m
mingashmali avtopoyezd	20 m
tirkamali avtopoyezd	20 m
yukning chiqib turishi**	2 m
Kengligi	
avtotransport vositalari	2,55 m
izotermik kuzovli avtotransport vositasi	2,6 m
Balandligi	
avtotransport vositalari	4 m

Katta hajmli va og'ir vaznli yuklarni avtomobil
transportida tashishda harakat xavfsizligini
ta'minlash qoidalariga
2-ILOVA

Avtotransport vositalarining ruxsat etilgan massasi

Transport vositasi turi	Ko'rsatkich (t)
Yakka avtotransport vositalari:	
ikki o'qli	18
uch o'qli	26
to'rt o'qli	32
Mingashmali va tirkamali avtopoyezdlar:	
uch o'qli	28
to'rt o'qli	36
besh o'qli	40
olti va undan ortiq o'qli	44

Umumiy foydalanishdagi avtomobil yo'llari quyidagi o'lchamli transport vositalarini o'tkazish uchun mo'ljallangan: uzunligi bo'yicha - yakka avtomobillar 12 m gacha, avtopoezdlar va g'ildirakli traktor poezdlari 24 m gacha, kengligi bo'yicha - 2,5 m gacha, balandligi bo'yicha - 4 m gacha.

Umumiy foydalanishdagi avtomobil yo'llari yo'l to'shamasining mustahkamligini hisoblashda avtomobilning eng ko'p yuklangan yakka o'qidagi og'irlik I-II toifa uchun 130 kN (13 tn), III-V toifa uchun 100 kN (10 tn) qabul qilinadi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING Q O N U N I

Avtomobil yo‘llari to‘g‘risida

3-bob. Avtomobil yo‘llarini tasniflash va ularning toifalari

8-modda. Avtomobil yo‘llarini tasniflash

O‘zbekiston Respublikasida avtomobil yo‘llari quyidagicha tasniflanadi:

umumiy foydalanishdagi avtomobil yo‘llari;

shaharlar va boshqa aholi punktlarining ko‘chalari;

xo‘jalik avtomobil yo‘llari.

9-modda. Umumiy foydalanishdagi avtomobil yo'llari

Umumiy foydalanishdagi avtomobil yo'llari davlat mulki bo'lib, avtomobil yo'llaridan foydalanuvchilar uchun ochiqdir. Umumiy foydalanishdagi avtomobil yo'llari aholi ehtiyojlarini, davlatning ijtimoiy-iqtisodiy va mudofaa ehtiyojlarini qanoatlantirish uchun shaharlar hamda boshqa aholi punktlari o'rtasida yuklar va yo'lovchilar tashishni ta'minlayd

Umumiy foydalanishdagi avtomobil yo'llari xalqaro, davlat va mahalliy ahamiyatga molik avtomobil yo'llariga bo'linadi.

O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalariga muvofiq xalqaro avtomobil yo'llari tarmog'iga kiradigan yo'llar xalqaro ahamiyatga molik avtomobil yo'llari jumlasiga kiradi.

O'zbekiston Respublikasi viloyatlari va tumanlarining ma'muriy markazlari, viloyatga bo'ysunuvchi shaharlar, madaniyat hamda sanoat markazlari o'rtasida transport qatnovini ta'minlaydigan, mazkur markazlarni esa, xalqaro ahamiyatga molik yo'llar bilan, aeroportlar, temir yo'l stansiyalari, portlar va kema to'xtash joylari, shuningdek qo'shni davlatlar bilan bog'laydigan yo'llar davlat ahamiyatiga molik avtomobil yo'llari jumlasiga kiradi.

Tumanlarning ma'muriy markazlarini shaharchalar, qishloqlar va ovullar bilan, shuningdek davlat ahamiyatiga molik yo'llar bilan bog'laydigan yo'llar mahalliy ahamiyatga molik avtomobil yo'llari jumlasiga kiradi.

Umumiy foydalanishdagi avtomobil yo'llari maxsus vakolatli organ ixtiyorida bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasining umumiy foydalanishdagi avtomobil yo'llari ro'yxati belgilangan tartibda tasdiqlanadi.

10-modda. Shaharlar va boshqa aholi punktlarining ko'chalari

Shaharlar va boshqa aholi punktlarining ko'chalari shaharlar, shahar posyolkalari, qishloqlar va ovullar doirasida o'tadi, mazkur ko'chalarning O'zbekiston Respublikasining umumiy foydalanishdagi avtomobil yo'llari ro'yxatiga belgilangan tartibda kiritilgan uchastkalari bundan mustasno.

Shaharlar va boshqa aholi punktlarining ko'chalari davlat mulki bo'lib, mahalliy davlat hokimiyati organlari ixtiyorida bo'ladi.

11-modda. Xo'jalik avtomobil yo'llari

Xo'jalik avtomobil yo'llari davlat yoki yuridik va jismoniy shaxslarning mulkidir. Texnologik maqsadlarga xizmat qiladigan yo'llar, shoxobcha, xizmat, patrul va boshqa shunga o'xshash avtomobil yo'llari xo'jalik avtomobil yo'llari jumlasiga kiradi.

12-modda. Avtomobil yo'llarining toifalari

Avtomobil yo'llari texnik vazifasiga ko'ra qonunchilikda belgilangan tartibda toifalarga bo'linadi.

Umumiy foydalanishdagi avtomobil yo‘llariga. Avtomobil yo‘llari qo‘mitasi tomonidan xizmat ko‘rsatiladi.

Shaharlar va boshqa aholi punktlarining ko‘chalariga. Mahalliy davlat hokimiyati organlarining obodonlashtirish boshqarmalari tomonidan xizmat ko‘rsatiladi.

Xo‘jalik avtomobil yo‘llariga tegishli tashkilotlar tomonidan xizmat ko‘rsatiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzuridagi Avtomobil yo‘llarini rivojlantirish maqsadli jamg‘armasi.

Qoraqalpog‘iston Respublikasi Moliya vazirligi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari Moliya bosh boshqarmalari huzuridagi Avtomobil yo‘llarini rivojlantirish hududiy maqsadli jamg‘armalari.

O‘z mablag‘lari hisobidan.

AVTOMOBIL YO‘LLARINING TOIFALANISHI

SHAHARSOZLIK NORMALARI VA QOIDALARI 2.05.02-23 “AVTOMOBIL YO‘LLARI”GA ASOSAN

Yo‘llarning toifasi ularning belgilangan vazifasi va istiqboldagi harakat jadalligiga qarab 3-jadvalga asosan qabul qilinadi.

Yo‘lning iqtisodiy ahamiyati	Yo‘l toifasi	Hisobiy harakat jadalligi, keltirilgan dona/sut
Halqaro va davlat ahamiyatiga molik yo‘llar	Ia (avtomagistral)	14000 dan ortiq
	Ib (tezkor yo‘l)	14000 dan ortiq
	II	6000 - 14000
	III	2000 - 6000
Mahalliy ahamiyatga molik yo‘llar	IV	200 - 2000
	V	200 gacha

Program: ERASMUS-EDU-2023-CBHE-STRAND-2
Project number: 101128065

Funded by
the European Union

Thank you for your attention!